

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Снежанка Добрева Георгиева
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Относно: оценка на документацията и научната продукция, представена по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по педагогика, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образованието)

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед № РД-38-453/19.07.2023 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за провеждане на конкурс за „доцент“, обявен в съответствие с чл. 4 и чл. 25 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 57, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 108, ал. 1 и ал. 3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. В обявения в ДВ, бр. 56 от 30 юни 2023 г. конкурс за редовен доцент в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образованието) участва единствен кандидат – доц. д-р Мая Сотирова Сотирова.

I. Професионална биография на кандидата.

Мая Сотирова Сотирова е родена на 17.11.1969 г. През 1992 г. завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“, специалност „Начална училищна педагогика“ с квалификация „магистър“. От 1994 г. до 1997 г. е редовен докторант по „Теория на възпитанието и дидактика“ по докторска програма на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Научна степен „доктор“ придобива през 2002 г. въз основа на защитена дисертация на тема „Нестандартността у детето от начална училищна възраст като възпитателен феномен“. Професионалната ѝ кариера е тясно свързана със системата на училищното и университетското образование. Учителската ѝ практика (през периода от 1993 г. до 2000 г.) е последвана от професионална дейност като асистент (2000 г. – 2002 г.) и като главен асистент (2007 г. – 2009) към Технически университет – София, Педагогически колеж „Св. Иван Рилски“ – Дупница. В периода юли 2007 г. – юни 2011 г. работи във Факултета по педагогика към Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград като главен асистент; развива професионалните си умения и от позицията на заместник-декан на Факултета по педагогика и зам.-директор на Център за продължаващо обучение към Факултета по педагогика. От 21.06.2011 г. е доцент във Факултета по педагогика към Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Мая Сотирова е участник в осем национални образователни проекта (на два от които е ръководител) и седем международни проекта. Кандидатът в конкурса е член на Съюза на учените в България – клон Благоевград; на редакционната колегия на електронно списание „Реторика и комуникации“; участник е в редакционни колегии на четири научни сборника.

II. Научна продукция и дейност на кандидата:

Научната продукция на Мая Сотирова е богата и разнообразна; включва 1 книга въз основа на защитен дисертационен труд; 2 монографии; 2 студии; 50 статии, значителна част от които публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 34 учебника и учебни помагала по български език и литература за 1 – 4 клас, издавани в съавторство. Конкретно научната продукция, представена от доц. д-р Мая Сотирова Сотирова за участие в конкурса, включва: 1 монография – „Персонализирано обучение по български език в начален етап на основната образователна степен“; 10 статии и доклади в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 11 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове. За участие в конкурса са представени 49 цитирания, от които 19 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 24 – в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 6 – в нереферирани списания с научно рецензиране. Представените публикации са разнообразни като тематика, съотнасяща се с областта на обявения конкурс. Разработените в съавторство две статии говорят за уменията на кандидата за работа в екип. Публикуваните пет статии на английски език допринасят за популяризиране на изследователските търсения на кандидата.

Научната продукция на М. Сотирова е концентрирана върху актуални и значими тематични направления. Монографичният труд „Персонализирано обучение по български език в начален етап на основната образователна степен“ концептуализира на теоретично и практико-приложно равнище проблема за персонализираното обучение по български език в начален етап на основното образование, разглеждайки го през призмата на водещите подходи в съвременното образование – компетентностен, личностно-ориентиран, ценностно-ориентиран подход. Авторката обосновава значимостта на разглеждания подход за развитие на личностния потенциал на обучаваните; разкрива социално-психологически основания на необходимостта от оличностяване на образователните услуги и активно включване на ученика в проектирането на собствената му образователна траектория. Достоянство на труда е представената нормативна рамка на персонализацията в началното училищно образование чрез анализ на институционални политики в България за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците; предложената концептуална рамка за разработване на дидактическа технология на персонализирано обучение по български език в начален етап на основното образование чрез очертаването на параметрите на персонализацията във всеки един от компонентите на обучението – цели, учебно съдържание, методи, средства и форми на обучение; разкриването на предизвикателствата и перспективите пред персонализираното обучение по български език в 1. – 4. клас в българските училища.

Основни акценти в научноизследователската дейност на М. Сотирова са мултикултурността и значението на интеркултурната комуникация в образователното пространство – статии №№ 3, 5, 8, 10, 14, 15, 16; технологичните аспекти на обучителната дейност за развитие на комуникативната компетентност на учениците от начален образователен етап и ролята на интерактивните образователни модели – статии №№ 6, 7, 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23; персонализирането на обучението по български език и литература

за учениците в начален етап на образование и работата с обучавани със специални образователни потребности – статии № 9 и 12; социално-психическият портрет на учителя и ролята на професионално-педагогическата му квалификация – статии № 13 и 19; развитието на социолингвистичната компетентност в професионално-педагогическата подготовка на студенти – статия № 4.

Предоставената научна продукция е свидетелство не само за изпълненост на количествени параметри, а и за постигнатост на качествени резултати в научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата.

Критерий за положителна оценка на научноизследователската дейност на М. Сотирова са и участията ѝ с доклади в кръгли маси и научни конференции (национални, с международно участие), както и участието ѝ в 7 специализации и квалификации. Не само изпълнени, а и значително надвишени са минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ за „доцент“ в област на висше образование 1. Педагогически науки по показателите както следва: А. Показател – 50 т.; В. Показател – 100 т.; Г. Показател – 375 точки; Д. Показател – 555 точки (при минимални изисквания от 400 точки).

III. Оценка на приносите на представената за участие в конкурса научна продукция.

Добър атестат за заемане на академичната длъжност *доцент* от Мая Сотирова са не само количествените параметри на публикационната ѝ дейност, а и конкретните ѝ теоретични и практико-приложни приноси.

В качеството на съществени теоретични приноси могат да се открият:

- ✓ Изследване на параметрите на интеркултурната комуникативна компетентност като една от ключовите цели на съвременното образование.
- ✓ Обосноваване на необходимостта от засилване на комуникативно-практическата ориентация на обучението по български език и литература в начален етап на основното образование чрез аргументираност на превенцията на синдрома на социалното отчуждение при учениците и очертаване на възможностите, които съдържа родноезиковото обучение за ранна подкрепа при комуникативни затруднения и риск от социална изолация.
- ✓ Разкриване на етнокултурните аспекти на обучението по четене в началните класове.
- ✓ Очертаване на параметрите на интеркултурната педагогическа компетентност като комплекс от знания, умения и отношения, предпоставящи ефективната комуникация и взаимодействие в мултикултурната класна стая и извън нея.
- ✓ Аргументиране на необходимостта от развитие на социолингвистичната компетентност на студентите от педагогическите специалности в процеса на професионалната им подготовка.
- ✓ Разкриване на параметрите на интеркултурната компетентност в подготовката на специалисти по кариерно ориентиране за системата на училищното образование и в подготовката на наставници при дуална система на обучение.
- ✓ Очертаване на предизвикателствата на мултикултурността в контекста на социално-педагогическата работа; аргументиране на необходимостта от формиране на интеркултурна комуникативна компетентност у социалните педагози за осъществяване на

ефективна възпитателна, интегрираща, социално-подкрепяща, (ре)социализираща, изследователска и организационна дейност при работа в мултикултурна среда.

Като практико-приложни приноси могат да бъдат изведени дейностите ѝ по:

✓ Обвързване на овладяването на ключовите компетентности с постигането на базово равнище на функционална грамотност на ученика; предлагането на конкретни методически стратегии за взаимосвързано овладяване на лингвистични, литературни, комуникативноречеве и социокултурни компетентности.

✓ Извеждане на систематизация на типовете учебни задачи в обучението по създаване на текстове в началните класове; предлагане на методически ориентири за усъвършенстване на комуникативноречевите умения на учениците в началното родноезиково обучение.

✓ Разкриване на мястото на уменията за диалогично устно общуване в комплекса от компетентности, овладявани от учениците; открояване на някои особености в тяхното развитие и на тази основа извеждане на конкретни методически ориентири, адекватни на целите на съвременното езиково обучение и на комуникативните нужди на съвременните ученици.

✓ Разкриване на специфичните особености на приложението на информационните и комуникационните технологии при обучение в мултикултурна среда; обосноваване на ролята им за повишаване на езиковата, комуникативната и интеркултурната компетентност на учениците.

✓ Извеждане на специфичните трудности, срещани от учениците с малцинствена етническа принадлежност в процеса на овладяването на четенето в периода на ограмотяването и в процеса на формиране на читателски интереси и читателска култура в уроците по литература (четене); предлагането на методически насоки за оптимизиране на обучението по четене в културно хетерогенни класове.

IV. Учебно-преподавателска дейност на кандидата.

През годините Мая Сотирова води разнообразни като тематика лекционни курсове и семинарни упражнения в бакалавърски програми по дисциплините: Методика на обучението по български език и литература в началните класове; Дидактика на началното ограмотяване; Комуникативноречеве умения у учениците; Методика на обучението по български език на деца със специални образователни потребности; Речево развитие на деца с умствена изостаналост; Индивидуалната помощ в обучението (в частта „...по български език и литература“); Педагогически теории и технологии за обучение по български език и литература в средното общообразователно училище; Интеркултурно образование; в магистърски програми по дисциплините: Методика на обучението по български език и литература в началните класове; Методика на електронно базираното обучение по български език и литература в началните класове; Методика на обучението по български език на деца със специални образователни потребности; Езиково обучение на деца със специални образователни потребности; Language education of children with special educational needs (на английски език); Психолого-педагогически проблеми на обучението по български език; Социалнопедагогическо консултиране в мултикултурна среда; Социалнопедагогическа работа с етнически групи; Интеркултурна комуникативна компетентност; Мултикултурно образование и др. Разработва модули с електронно учебно съдържание по дисциплините: Applied research in multiethnic environment; Communication

Skills and Teamwork; Дидактика на началното ограмотяване; Езиково обучение на деца със специални образователни потребности; Индивидуалната помощ в социалнопедагогическите институции; Интегрирано обучение на деца от различни етнически групи; Интеркултурно образование; Интеркултурно образование и социализация в мултикултурна среда; Комункативни умения и работа в екип; Методика на обучението по български език и литература; Методика на обучението по български език и литература в началните класове; Методика на обучението по български език на деца със специални образователни потребности; Методика на речевото развитие на деца с умствена изостаналост; Мултикултурно образование; Педагогически технологии за овладяване на българския език от 3 – 11-годишни деца; Педагогическо взаимодействие в мултиетническа класна стая; Педагогическо взаимодействие в мултикултурна среда; Психолого-педагогически проблеми на обучението по български език; Развитие на комуникативноречевите умения; Социализация на деца от различен етнически произход; Социалнопедагогическо консултиране в мултикултурна среда и др.

V. Критични бележки и препоръки.

Критически бележки нямам.

VI. Заключение.

Въз основа на прегледа на научни трудове и на констатираните в тях научни приноси заявявам категорично положителната си оценка по становището за заемане на обявената по конкурса академична длъжност „доцент“ от Мая Сотирова Сотирова. Оценката е аргументирана и от адекватността на предоставената от кандидата документация на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Постигнатите научнотеоретични и научно-приложни резултати ми дават основание убедено да препоръчам на уважаемото Научно жури да даде положителна оценка на кандидатурата и да предложи на Факултетния съвет на Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ да избере Мая Сотирова Сотирова за „доцент“ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по български език и илтература в началния етап на образованието).

13.10.2023 г.
гр. Шумен

Изготвил рецензията:
(проф. дн Снежанка Добрева Георгиева)